

S T A N O V I S K O

HLAVNÉHO KONTROLÓRA K NÁVRHU NA ZMENU Č. 2 PROGRAMOVÉHO ROZPOČTU MESTA STARÁ ĽUBOVŇA NA ROK 2023

V záujme vývoja a hospodárenia subjektov verejnej správy je dôležité vykonávať priebežné (in time) a následné (ex ante) vykonávanie kontroly z hľadiska zákonnosti, predovšetkým so zameraním sa na dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti.

Vypracovanie stanoviska o reálnosti a udržateľnosti rozpočtu verejnej správy patrí o.i. tiež medzi úlohy hlavného kontrolóra. Cieľom stanoviska je vyhodnotiť situáciu vo verejných financiách na konci rozpočtového roka s presahom na ďalší rozpočtový rok, berúc do úvahy výsledky hospodárenia verejných financií a nastavenie dlhodobej politiky v roku 2024 (dôvodová správa k štátnemu rozpočtu, prognózy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, stanovisko Európskej komisie a Národnej banky Slovenska, Inštitút finančnej politiky), ktorú je vzhľadom na aktuálnu situáciu súvisiacu s vojnovým konfliktom na Ukrajine a trhové podmienky (neisté vyhliadky) neľahko prognózovať.

Návrh zmeny programového rozpočtu zároveň posilňuje zodpovednosť za nakladanie s verejnými zdrojmi, a tým podporuje aj manažovanie rozpočtových výdavkov. Jeho prednosťou je skvalitňovanie informácií potrebných pre rozhodovanie o výdavkoch. Úspešné krajiny 21. storočia s najvyššou kvalitou života hľadajú najvyššiu hodnotu (úžitok) pre svojich občanov, teda najlepšie spôsoby získavania a vynakladania verejných zdrojov - efektívnu verejnú správu zameranú na dosahovanie výsledkov.

Zákon o štátnom rozpočte a zákon č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov sú jednými z najdôležitejších zákonov a samospráva je povinná pripravovať jeho návrh v súlade s ústavou, zákonmi a jej cieľmi, čo znamená vyvinutie čo najväčšej snahy o predstavenie alebo **prijatie realistických opatrení vedúcich k naplneniu rozpočtových cieľov**. Návrh zmeny rozpočtu by mal obsahovať informáciu o takom mixe opatrení na strane príjmov a výdavkov, ktoré by viedli k dosiahnutiu vyrovnaného rozpočtu čo možno najrealistickejším spôsobom.

Programové rozpočtovanie predstavuje systém založený na plánovaní úloh a aktivít samosprávy v nadväznosti na ich priority a alokovanie disponibilných rozpočtových zdrojov do programov, s dôrazom na výsledky a efektívnosť vynakladania rozpočtových prostriedkov. Inými slovami, programové rozpočtovanie je systém plánovania, rozpočtovania a hodnotenia, ktorý kladie dôraz na vzťah medzi verejnými rozpočtovými zdrojmi (rozpočet mesta) a očakávanými (plánovanými) výstupmi a výsledkami realizovaných činností, ktoré sú financované z rozpočtu mesta (rozpočtovanie orientované na výkonnosť).

V súlade s ustanovením § 18f ods. 1 písm. c) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, **p r e d k l a d á m** na rokovanie mestského zastupiteľstva dňa 14.12.2023, **odborné stanovisko hlavného kontrolóra k návrhu na zmenu č. 2 Programového rozpočtu Mesta Stará Ľubovňa na rok 2023** (ďalej len „návrh zmeny rozpočtu“).

Programový rozpočet mesta je **základom finančného hospodárenia a zároveň** základným programovým dokumentom, podľa ktorého a na základe ktorého mesto plánuje realizáciu a finančné zabezpečenie svojich úloh a povinností, ktoré plní v súlade s osobitnými predpismi. Rozpočet mesta vyjadruje samostatnosť hospodárenia, obsahuje zámery a ciele, ktoré bude mesto realizovať z výdavkov

rozpočtu mesta, napr. Rozvojový program mesta na rok 2023, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja a pod. Iba v prípade dostatočného finančného zabezpečenia môže mesto realizovať a plniť úlohy, môže pristupovať k záväzkom v dodávateľsko – obchodných vzťahoch alebo obdobných formách.

Pri spracovaní predkladaného stanoviska som vychádzal z posúdenia predloženého návrhu na zmenu rozpočtu mesta z troch hľadísk :

1. hľadisko zákonnej, metodologickej a formálnej správnosti rozpočtu,
2. vecné hľadisko.

METODICKÁ A FORMÁLNA SPRÁVNOSŤ ROZPOČTU

Návrh rozpočtu je **spracovaný v súlade s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi**, (v čase spracovávania návrhu), ktoré predkladateľ uvádza vo svojom návrhu. Všeobecné záväzné nariadenia ani interné riadiace akty, ktoré by boli podkladom pre rozhodovanie či spracovanie dokumentu, predkladateľ neuvádza.

Vyvesením návrhu na zmenu rozpočtu mesta na úradnej tabuli mesta, dňa 14.11.2023, bola **splnená povinnosť** uložená v ustanovení § 9 ods. 2 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, podľa ktorého má byť návrh rozpočtu pred schválením zverejnený najmenej 15 dní spôsobom v mieste obvyklým, aby sa k nemu mohli obyvatelia vyjadriť. V rovnakom termíne bol návrh na zmenu rozpočtu zverejnený aj na webovom sídle mesta. **Pripomienky a návrhy občanov v lehote na rokovanie predložené neboli.**

Návrh na zmenu rozpočtu **obsahuje predpísanú štruktúru** podľa ustanovení § 4, § 5, § 7 a § 10 zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákona o rozpočtových pravidlách“ v príslušnom gramatickom tvare). Návrh rozpočtu bol spracovaný podľa rozpočtovej klasifikácie v súlade s Opatrením MF SR č. MF/010175/2004-42, ktorým sa ustanovuje druhová klasifikácia, organizačná klasifikácia a ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie v znení opatrení MF SR, ktoré sú záväznými norami pre zostavovanie rozpočtov územnej samosprávy. V súlade so znením opatrení sa **jednotne určujú a triedia príjmy a výdavky rozpočtu, vrátane ich vecného vymedzenia a finančných operácií s aktívami a pasívami.**

Z hľadiska metodologickej a formálnej správnosti predložený návrh na zmenu rozpočtu mesta je **spracovaný do programov, podprogramov, čím zvyšuje informačnú, vecnú aj obsahovú hodnotu návrhu s možnosťou prezentovať ciele a monitorovať ich dosahovanie.** Pri zostavovaní programových štruktúr postupoval predkladateľ podľa Metodického pokynu Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 5238/2004-42 na usmernenie programového rozpočtovania v znení dodatku č. 1 a dodatku č. 2.

Návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2023 bol v NR SR schválený 22. decembra 2022.

Predložený návrh zmeny rozpočtu mesta je **spracovaný na požadovanej odbornej, kvalitatívnej úrovni, v textovej a tabuľkovej podobe s uvedením číselných a štatistických hodnôt:**

- **schválený rozpočet na rok 2023 (4. stĺpec),**
- **navrhovaná zmena č. 2 (5. stĺpec),**
- **rozpočet po zmene (6. stĺpec),**
- **skutočnosť plnenia čerpania rozpočtovej položky k 30.9.2023 (7. stĺpec) ,**

- **percentuálne vyhodnotenie plnenia rozpočtu (skutočnosť plnenia k 30.9.2023/schválený rozpočet pred zmenou) (8. stípec).**

Návrh zmeny rozpočtu je doplnený o textovú časť zdôvodnenia potreby navrhovanej zmeny v klesajúcich alebo narastajúcich trendoch položky.

Návrh zmeny rozpočtu je spracovaný v súlade s ustanovením § 10 ods. 3 až 7 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy, vnútorne členený na:

- a) bežný rozpočet, t.j. bežné príjmy a bežné výdavky,
- b) kapitálový rozpočet, t.j. kapitálové príjmy a kapitálové výdavky,
- c) finančné operácie.

Navrhovaná zmena rozpočtu je spracovaná formou čiastkovej zmeny príjmov a výdavkov bežného a kapitálového rozpočtu, finančných operácií, spracované v tabuľkovej časti, stípec č. 5 – zmena č. 2 a stípec č. 6 – rozpočet po zmene s uvedením číselnej hodnoty (bez znamienka _ nárast pôvodne rozpočtovanej hodnoty, záporné znamienko _ zníženie pôvodnej hodnoty) len v tých častiach rozpočtu, ktorých sa predmetné zmeny rozpočtu dotýkajú. Výdavková časť rozpočtu je rozdelená na programy, pričom pri každom programe sú uvedené príjmy, ktoré tvoria zdroj krytia výdavkov tohto programu. Návrh zmeny rozpočtu obsahuje **predpokladaný** (v čase predkladania návrhu na zmenu) **objem podielu na daniach** v správe štátu podľa zák. č. 564/2004 Z.z. v platnom znení (výnos dane z príjmov FO).

VECNÁ SPRÁVNOSŤ ROZPOČTU

Z vecného a obsahového hľadiska návrh zmeny rozpočtu mesta obsahuje zmeny spočívajúce v časti bežných a kapitálových príjmov, bežných a kapitálových výdavkov, v oblasti príjmových a výdavkových finančných operácií v rámci 13-tich programov v členení :

- **programy bez zmeny** : v časti **BEŽNÉ VÝDAVKY A KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY** :
Program 1: Činnosť MsZ, MsR a komisií MsZ _ bežné výdavky;
Program 5: Bezpečnosť _ kapitálové výdavky;
Program 9: Životné prostredie _ kapitálové výdavky;
- **programy so zmenou** : v časti **BEŽNÉ VÝDAVKY A KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY** :
Program 2: Samosprávne činnosti MsÚ _ bežné výdavky a kapitálové výdavky;
Program 3: Služby občanom _ bežné výdavky;
Program 4: Interné služby _ bežné výdavky;
Program 5: Bezpečnosť _ bežné výdavky;
Program 6: Menšie obecné služby a podpora regionálnej a miestnej zamestnanosti _ bežné výdavky;
Program 7: Spoločný obecný úrad pre územné rozhodovanie a stavebný poriadok _ bežné výdavky;
Program 8: Doprava a pozemné komunikácie _ bežné výdavky;
Program 9: Životné prostredie _ bežné výdavky;
Program 10: Rozvoj bývania _ bežné a kapitálové výdavky;
Program 11: Šport a kultúra _ bežné a kapitálové výdavky;
Program 12 : Školstvo _ bežné a kapitálové výdavky;
Program 13 : Sociálne služby _ bežné a kapitálové výdavky;

Výdavková časť rozpočtu je rozdelená na:

- výdavky - programy č. 1 až č.13. V tejto časti rozpočtu sú uvedené bežné a kapitálové výdavky, spolu s rozpisom jednotlivých druhov príjmov ako zdrojov krytia výdavkov konkrétneho programu,
- kapitálové výdavky - kapitálová časť rozpočtu - osobitná časť, ktorá vykazuje kapitálové príjmy a kapitálové výdavky v sumári za všetky programy.

Navrhovanou zmenou dochádza v 13-tich programoch (časť bežné a časť kapitálové výdavky) _spolu 21 kapitol, k zmene v 18-tich kapitolách, 3 kapitoly ostávajú bez zmeny rozpočtu.

Štát nemá vytvorený mechanizmus (informačný, štatistický) na to, aby vedel, aký objem finančných prostriedkov predstavujú náklady na zabezpečenie preneseného výkonu štátnej správy. Absenciou pravidelnej indexácie dotácií na prenesený výkon štátnej správy, vzhľadom na infláciu a rast priemernej mzdy v národnom hospodárstve, vynakladá samospráva zvýšené zdroje na zabezpečenie udržateľného hospodárenia prenesených kompetencií.

Počas schvaľovania rozpočtu verejnej správy na roky 2023 – 2025 došlo k viacerým zmenám zákonov s vplyvom na príjmy rozpočtu verejnej správy. Konkrétne opatrenia a ich odhadovaný vplyv:

- **znížená sadzba DPH na gastro, športoviská, vleky, kryté a nekryté športové zariadenia a fitnesscentrá** (s účinnosťou od 1. apríla 2023 sa zaviedlo trvalé zníženie DPH na viaceré služby v oblasti reštauračných služieb a jedální, športovísk, kúpalísk, termálnych a netermálnych aquaparkov a fitnesscentier, opatrenie sa v priemere dotklo okolo 7 000 daňovníkov),
- **zrušenie koncesionárskych poplatkov RTVS*** (s účinnosťou od 1. júla 2023, ako náhrada za výpadok príjmov sa zaviedol nárokovateľný príspevok zo štátneho rozpočtu),
- **solidárny príspevok** (s účinnosťou od 1. januára 2023 sa zavádza solidárny príspevok ako implementácia Nariadenia EÚ, ktorá umožňuje získať dodatočné zdroje na riešenie energetickej krízy od firiem, ktoré dosahujú nadmerné zisky plynúce z energetickej krízy),
- **zvýšenie sadzby spotrebnej dane z liehu** (s účinnosťou od 1. apríla 2023 sa zvýšila sadzba spotrebnej dane z liehu o 30 %, legislatívna zmena bude mať pozitívny vplyv na daňové príjmy verejnej správy v roku 2023),
- **odvod z hazardných hier** (od začiatku roka 2023 sa zvýšila sadzba odvodu z výťažku z hazardných hier v internetovom kasíne a kurzových stávkach z 22 % na 27 %),
- **minimálne zdravotné odvody** (s účinnosťou od 1. januára 2023 sa zaviedol minimálny vymeriavací základ zamestnanca na zdravotných odvodoch vo výške platného životného minima (234,42 eur v roku 2023),
- **zvýšenie cien diaľničných známok** – príjmy Národnej diaľničnej spoločnosti (s účinnosťou od 1. januára 2023 sa zvýšili ceny diaľničných známok pre vozidlá do 3,5 tony, zvýšenie bolo plošné o 20 % pre všetky typy diaľničných známok),
- **oslobodenie cestovných nákladov pre lekárov** (zmena zákona o dani z príjmov umožnila oslobodenie nepeňažných plnení súvisiacich s účasťou lekárov na vyžadovanom vzdelávaní zdravotníckych pracovníkov od dane z príjmov),
- **nárast osobných výdavkov** v zmysle Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na obdobie od 1. 1. 2023 do 31. 8. 2024
- **odhadovaný nárast cien energií** (a dôsledky energetickej krízy),
- **zvýšenie daňového bonusu na deti na roky 2023 a 2024,**
- **príjmové zmeny v I. a II. pilieri dôchodkového systému.**

Mzdové výdavky na rast pedagogických a odborných zamestnancov v regionálnom školstve rozpočtované na rok 2023 sú zapracované v návrhu na zmenu rozpočtu.

Štát aj územná samospráva by mali vykonať **audit kompetencií samosprávy tak, aby bolo možné vyhodnotiť kvalitu vykonávaných kompetencií a či aktuálne nastavenie ich financovania zodpovedá ich kompetenciám.** Pri nedostatočných finančných zdrojoch na zabezpečenie prenesenej kompetencie nie je možné očakávať ani zrýchlenie, ani skvalitnenie jednotlivých činností v rámci prenesenej pôsobnosti (napr. stavebné konania a pod.).

Povinnosť predložiť vyrovnaný rozpočet, má byť aj silným apelom voči verejnosti. **Pred rozhodnutiami o udržateľnosti, príp. rozvoji samosprávy (samosprávnych činností) sa otvára otázka konsolidácie niektorých výdavkov pre dosiahnuteľnosť vytýčených cieľov. Dôveryhodnosť cieľov oslabuje aj fakt, že v rozpočte absentujú výdavkové limity, ktorými by sa mali samosprávne orgány zaoberať.** Spomedzi všetkých opatrení je to najvýraznejšia príležitosť, ako vo verejnej diskusii poukázať na veľkosť problému hospodárenia a absencie finančného krytia plnohodnotného zabezpečovania samosprávnych aj prenesených kompetencií. Zároveň je to príležitosť komunikovať verejnosti, že trvalé a efektívne ozdravenie verejných financií je možné vykonať len súborom opatrení rozličného typu, výdavkových aj príjmových, ktoré sa dotknú väčšiny obyvateľov a je nevyhnutné ich v nejakej miere očakávať aj v tzv. realistickom strednodobom rozpočte.

Posudzovaný návrh zmeny rozpočtu mesta je výsledkom :

- **predpokladaného (zreálneného) vývoja príjmovej časti rozpočtu** (hlavne v časti daňových príjmov t.z. príjmov zo štátneho rozpočtu, v roku 2023 opäť ovplyvnené dopadmi (zvýšených výdavkov) štátneho rozpočtu a správania sa zamestnávateľov, spotrebiteľov v oblasti pracovnej aktivity (oblasť príjmov) a súčasne v oblasti spotreby (oblasť bežných výdavkov aj investícií) a súčasne negatívnym dopadom na spoločnosť, súkromné, verejné a štátne financie _ minimálne tempo rastu ekonomiky v III.Q, stabilizácia, príp. jemné zníženie cien tovarov a služieb, naopak udržanie zvýšených cien stavebných materiálov _ železo, drevo, kameň, zatepl'ovacie systémy, zvýšený dopyt vyplývajúci z odloženej spotreby, odložený dopyt po nehnuteľnostiach a všeobecne odložený záujem investovať do nehnuteľného majetku, spomalenie či zníženie úhrady nájomov z prenájmu majetku, a pod. vyplývajúci z prenosu ponuky a dopytu obchodu a služieb na web). Rast slovenskej ekonomiky bol podporený predovšetkým kladným saldom zahraničného obchodu. Naopak, domáci dopyt medziročne poklesol, a to zásluhou pretrvávania útlmu konečnej spotreby domácností a poklesom stavu zásob.
- **zapracovaných zmien programového rozpočtu mesta** prostredníctvom rozpočtových opatrení v oblasti bežných výdavkov v príslušnom rozpočtovom období a v rámci príslušného programového rozpočtu v jednotlivých položkách funkčnej a ekonomickej klasifikácie v rozsahu udeleného súhlasu na vykonávanie zmien rozpočtu mesta primátorom mesta,
- **výdavkov vyplývajúcich z hospodárenia mesta** v období od 01.01.2023 do 30.09.2023 (III.Q.).

Vývoj schváleného rozpočtu mesta na rok 2023 po navrhovanej zmene

v €

	Schválený rozpočet	Zmena č. 1	Rozpočet po zmene
Bežné príjmy	18 611 555	501 276	19 112 831
Bežné výdavky	17 853 257	753 020	18 606 277
Výsledok hospodárenia	758 298	-251 744	506 554

Kapitálové príjmy	2 569 782	336 391	2 906 173
Kapitálové výdavky	4 421 534	78 050	4 499 584
Výsledok hospodárenia	-1 851 752	258 341	-1 593 411
Finančné operácie - príjmová časť	1 728 247	1 100	1 729 347
Finančné operácie - výdavková časť	634 793	7 697	642 490
Výsledok hospodárenia	1 093 454	-6 597	1 086 857
Príjmy celkom	22 909 584	838 767	23 748 351
Výdavky celkom	22 909 584	838 767	23 748 351
Výsledok hospodárenia celkom	0	0	0

Na základe prehľadu navrhovaných zmien je možné konštatovať, že bežný rozpočet je po **II. zmene** ostáva aj naďalej ako prebytkový na úrovni **506.554€** oproti *I. zmene nižší o 251.744€* (I. zmena r. 2023 o 754.756€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 985.521€, II. zmena r. 2020 585.038€) **oproti pôvodne schválenému rozpočtu**. Dochádza k **nárastu bežných príjmov** o 501 276€ (I. zmena r. 2023 o 2.399.992€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 855.198€, II. zmena r. 2020 329.528€) a **nárastu bežných výdavkov** o 753.020€ (I. zmena r. 2023 o 1.997.487€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 549.362€, II. zmena r. 2020 340.276€)

V kapitálovej časti dochádza k **navýšeniu kapitálového schodku na úroveň 1.593.411€** oproti *I. zmene nižší o 258.341€* (I. zmena r. 2023 o 1.848.210€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 312.728€, II. zmena r. 2020 2.090.001€), **nárastu kapitálových príjmov** o 336.391€ (I. zmena r. 2023 o 2.569.782€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 4.000€, II. zmena r. 2020 404.803€) a **nárastu kapitálových výdavkov** o 78.050€ (I. zmena r. 2023 o 4.417.992€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 316.728€, II. zmena r. 2020 783.729€).

V oblasti finančných operácií dochádza k **zníženiu prebytku finančných operácií na úroveň o 1.086.857€** oproti *I. zmene nižší o 6.597€* (I. zmena r. 2023 o 977.464€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 36.892€, II. zmena r. 2020 1.504.963€), **nárastu finančných príjmov** o 977.464€ (I. zmena r. 2023 o 2.543.782€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 4.000€, II. zmena r. 2020 389.674€) a **nárastu finančných výdavkov** (I. zmena r. 2023 0€, II. zmena r. 2022 n/a, II. zmena r. 2021 30.000€, II. zmena r. 2020 0€).

ZÁVER

Princíp rozpočtového hospodárenia znamená, že mesto je povinné vychádzať z rozpočtového výhľadu ako pomocného nástroja vo finančnom riadení, hospodáriť v súlade so schváleným rozpočtom, ktorý sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový. Zároveň platí, že všetky prijaté rozhodnutia a regulácie by mali byť pod ustavičným monitoringom nielen z finančného (vecného a obsahového), ale aj procesného hľadiska (audit činností). **V priebehu rozpočtového roka je mimoriadne dôležité**

sledovať vývoj svojho hospodárenia a v prípade potreby prijímať potrebné opatrenia, príp. reagovať na zníženie plnenia rozpočtu v oblasti príjmov viazaním rozpočtových výdavkov a pod.

Návrh zmeny rozpočtu mesta je zostavený v súlade s platnou legislatívou, (v čase spracovávania návrhu), ktoré predkladateľ uvádza vo svojom návrhu. Všeobecné záväzné nariadenia a interné riadiace akty, ktoré by boli podkladom pre prípravu a predchádzajú spracovaniu rozpočtu, predkladateľ neuvádza. Z hľadiska metodologickej a formálnej správnosti, predložený návrh na zmenu je spracovaný do programov, podprogramov, čím zvyšuje informačnú hodnotu. Návrh zmeny rozpočtu je spracovaný na požadovanej odbornej, kvalitatívnej úrovni, v textovej a tabuľkovej podobe s uvedením číselných a štatistických hodnôt plnenia čerpania rozpočtovej položky k 30.9.2023, doplnený o textovú časť zdôvodnenia zmeny v klesajúcich alebo narastajúcich trendoch jednotlivkej položky.

V prípade schválenia navrhovanej zmeny rozpočtu bude výsledkom hospodárenia **bežného rozpočtu prebytok** príjmov nad výdavkami vo výške **506.554€**, výsledkom hospodárenia **kapitálového rozpočtu bude schodok** (prebytok výdavkov nad príjmami) vo výške **1.593.411€**, výsledkom **finančných operácií je prebytok** (príjmov nad výdavkami) vo výške **1.086.857€**. **Predpokladaný schodok kapitálového rozpočtu je krytý prebytkom bežného rozpočtu vo výške 31,79€** (r. 2023 I. zmena 40,87%, r. 2022 19,84%, r. 2021 16,14%) a vplyvom **finančných operácií vo výške 68,21%** (r. 2023 I. zmena 59,13%, r. 2022 80,16%, r. 2021 83,86%). **Predložený návrh č. 2 zmeny Programového rozpočtu Mesta Stará Ľubovňa na rok 2023 je spracovaný ako vyrovnaný.**

Predložený návrh zmeny rozpočtu mesta obsahuje predovšetkým zmeny vyplývajúce z **predpokladaného (zreálneného) vývoja príjmovej časti** rozpočtu príjmov zo štátneho rozpočtu, v roku 2023 opäť ovplyvnené dopadmi (zvýšených výdavkov) štátneho rozpočtu, nízke tempo rastu ekonomiky v III.Q, odložený záujem investovať, **vykonaných zmien programového rozpočtu mesta** prostredníctvom rozpočtových opatrení, **schválených uznesení z rokovaní mestského zastupiteľstva** a požiadaviek jednotlivých oddelení, organizácií a obchodných spoločností mesta, zabezpečenia chodu hospodárstva územnej samosprávy a **výdavkov vyplývajúcich z hospodárenia mesta.**

Po oboznámení sa a posúdení návrhu zmeny rozpočtu mesta je možné **konštatovať, že navrhovaný rozpočet je zostavený v požadovanej kvalite a štruktúre, vychádza z reálnych potrieb a schválených uznesení, ktoré budú navrhovaným rozpočtom finančne kryté. Zároveň je možné konštatovať, že Mesto Stará Ľubovňa v roku 2023 navrhuje celkový rozpočet príjmov a výdavkov vyšší oproti skutočnému čerpaniu rozpočtu príjmov a výdavkov roku 2022.**

Návrh programového rozpočtu je alokovaný do 13 programov. V číselnom vyjadrení predstavuje predpokladané použitie finančných prostriedkov. V jednotlivých programoch je premietnutá celá činnosť mesta vrátane zabezpečenia predpokladaných rozvojových programov mesta.

Z vyššie uvedených dôvodov a na základe možných výsledkov predpokladaného návrhu rozpočtu mesta **o d p o r ú č a m kvalifikovanejšie prognózovanie výdavkov súvisiacich s prevádzkou (udržateľnosťou) objektov a činností, uplatňovanie osobnej zainteresovanosti valného zhromaždenia, vedúcich oddelení a konateľov obchodných spoločností ako správcov príjmovej a výdavkovej časti programov pri tvorbe, napĺňaní, správe a čerpaní programového rozpočtu mesta** za účelom vytvárania dostatočných vlastných (nie dlhových) finančných zdrojov pre ďalšie zhodnocovanie majetku a rozvoja mesta.

Robiť dobré rozhodnutia vo verejnom záujme znamená dospieť s danými prostriedkami a v rámci existujúcich obmedzení k najlepšej možnosti, ktoré máme realisticky k dispozícii.

Veľkou výzvou je dosiahnuť úspory nielen pri koncentracii pozornosti a úsilia na najzásadnejšie priority, ale prehodnotiť finančné toky a verejné výdavky v rámci jednotlivých programov (reštrukturalizácia škôl a školských zariadení), ktoré budú v dlhšom časovom horizonte prinášať benefit, pridanú hodnotu v oblasti regenerácie vlastných a zverených technických, hmotných a nehmotných investícií.

Súčasne s navrhovanými krokmi odporúčam **dynamickejšie zavádzať do praxe opatrenia uvedené v materiály „Odborné stanovisko HK k návrhu Záverečného účtu a výročnej správy Mesta za rok 2022“ zo dňa 18.4.2023.**

DOSLOV

Hlavným cieľom rozpočtu na rok 2023 bola primárne čo najvýznamnejšia kompenzácia, resp. eliminácia negatívnych dopadov predmetných kríz, z nich ekonomicky najzásadnejším a najnákladnejším bol boj s energetickou krízou.

Rozpočet verejnej správy obsahoval mimoriadny objem výdavkov na historický rast plátov učiteľov (v priebehu roka až o 23,2%), iných štátnych zamestnancov (17,7%), historický nárast dôchodkov (valorizácia 11,8%), rodinný balík pre rodiny s deťmi (transfer rodinám presahujúci 1,1 mld. eur), pričom reflektoval aj na významné zvýšenie plátov zdravotníckych pracovníkov. Popri uvedených trvalých opatreniach prinášal aj jednorazové zdroje. Mimoriadny objem výdavkov nebol v celom rozsahu zapracovaný do schváleného štátneho rozpočtu (jedná sa o legislatívne zmeny po prijatí a schválení štátneho rozpočtu) a tieto mali vplyv na vývoj príjmov a výdavkov verejných rozpočtov a v konečnom dôsledku aj na rozpočet samosprávy.

Územná samospráva ako nižšia úroveň verejnej správy je v prvej ak nie poprednej línii v reakcii na dôsledky prijímané v živote a praxi obyvateľov. Regionálne samosprávy boli a sú priamo zapojené do vykonávania krátkodobých ochranných opatrení, čiastočne aj nepriamych dlhodobých opatrení určených na „oživenie“ fungovania základných verejných služieb – od vzdelávania, zdravotnej a sociálnej starostlivosti až po hospodársky rozvoj a verejné financie.

V oblasti stavebníctva aj v roku 2023 ceny vstupných materiálov spotrebovávaných v stavebníctve oproti rovnakému obdobiu 2020 a 2021 roka mali už viac stagnujúci trend, rovnako stagnujúci trend má priemerná cena práce a cenový rozsah ponuky služieb. Nedostatok výrobných personálnych kapacít a distribúcie stavebných materiálov, problémy s dodržiavaním termínov mali aj naďalej výrazný vplyv aj na stavebnú činnosť.

V oblasti vzdelávania, odporúčam zaoberať sa financovaním a teritoriálnou diferenciaciou a preferenciou očakávaných záujmov rodičov, nerovnomerným záujmom absolvovať základné vzdelanie v MŠ a ZŠ, čo má vplyv na mestský rozpočet a jeho udržateľnosť. Jedná sa o oblasti a otázky, ktoré vstupujú do vyváženého financovania a udržateľnosti rozpočtu mesta.

Vzhľadom na zámer Európskej komisie aj štátnych politik je potrebné sa v nasledujúcom období pripraviť, ale najmä kvalitne projektovo, obsahovo i procesne na masívnu podporu investícií z Plánu obnovy a odolnosti (aktualizácia PHSR, územný plán, dopravný generel, passport miestnych komunikácií a chodníkov, generel verejnej zelene, komunitný plán a plán sociálnych služieb, koncepcia rozvoja mesta v oblasti tepelnej energetiky, program odpadového hospodárstva mesta, koncepcia bytovej politiky, informatizácia a cestovný ruch).

V Starej Ľubovni, dňa 5.12.2023

Ing. Ján Š i d l o v s k ý, hlavný kontrolór